

บทคัดย่อ

๗๐ แหล่งศิลปะบนหินค้นพบใหม่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ในปัจจุบันพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้มีการสำรวจพบแหล่งศิลปะบนหิน (Rock Art) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แล้วอย่างน้อย ๒๐๕ แหล่ง โดยในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นแหล่งที่ถูกค้นพบจากการสำรวจและวิจัยภายใต้โครงการโบราณคดีประเทศไทย ที่ดำเนินการโดยกรมศิลปากร ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๐ และหลังจากนั้นเป็นต้นมาแม้จะมีการสำรวจพบแหล่งศิลปะบนหินแห่งใหม่อยู่บ้างแต่ก็มิได้มีเพิ่มเติมมากนัก จนกระทั่งในช่วงสิบปีที่ผ่านมาเมื่อสำนักศิลปากรที่ ๘ ขอนแก่น ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสำรวจทางโบราณคดีร่วมกับอุทยานแห่งชาติและชุมชนในพื้นที่ จนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการสำรวจและการสังเกตร่องรอยงานศิลปะบนหินตามพึงพาธรรมชาติต่าง ๆ จึงทำให้ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการสำรวจพบแหล่งศิลปะบนหินแห่งใหม่ ทั้งภาพสลัก (Petroglyph) และภาพเขียนสี (Pictograph) มากกว่า ๗๐ แหล่ง ประกอบกับในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีในการถ่ายภาพ ได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างมาก ทำให้นักโบราณคดีสามารถประยุกต์ใช้การถ่ายภาพด้วยระบบดิจิทัลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น Photoshop, DStretch, ArcGIS, Photogrammetry ฯลฯ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะบนหิน อาทิ การสร้างภาพสามมิติของแหล่ง การถอดลายเส้นภาพเขียนสี หรือการปรับปรุงคุณภาพสีให้เด่นชัดจนสามารถจัดจำแนกรูปวาดได้มากกว่าการมองด้วยตาเปล่า ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ นอกจากจะช่วยให้การทำงานภาคสนามของนักโบราณคดีสามารถประหยัดเวลาให้สั้นลงได้แล้ว ยังช่วยให้การวิเคราะห์ภาพมีความแม่นยำ ละเอียด ชัดเจน และลดอคติในการตีความภาพได้มากขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลจากการศึกษา งานศิลปะบนหินในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา แสดงหลักฐานให้เห็นค่อนข้างเด่นชัดว่า งานศิลปะบนหินสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภูมิภาคนี้ น่าจะถูกสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อประมาณ ๔,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว ในช่วงสมัยหินใหม่ถึงสมัยเหล็ก โดยกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในสังคมกสิกรรมที่มีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และมีที่อยู่อาศัยถาวร โดยพิจารณาจากเนื้อหาที่ปรากฏภายในภาพและร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีที่พบอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

คำสำคัญ: ภาพสลัก ภาพเขียนสี ศิลปะถ้ำ ศิลปะบนหิน Rock Art